

ΧΡΙΣΤΟΣ

Ἡ πανεθνική ἀφθὴ πλάνη πού τή λένε ἱστορική ὀρθογραφία εἶναι καθὼς εἶπαμε κι ἄλλοτες ἀπομεινάρη ἀπ' τὴν ἀλλιώτικη ἀρχαιότερη προφορὰ τῶ λεζῶνε κατὰ φτόγγους καὶ τύπους, πού ἀλλάξε κι ἀλλάζει σιγὰ σιγὰ κι ἀνιῶνθητὰ μὲ τῶν καιρῶν τὸ πέρασμα. Τὰ ἔθνη δηλαδὴ πού μεταχειριστήκανε γράμματα, γιὰ νὰ παρστήσουν τοὺς φτόγγους τῆς γλώσσας τους, ἀφίσανε γραφτὰ μνημεῖα στοὺς ἀπογόνους τους, γραμμένα βέβαια ὅπως πρόφερναν ἐκεῖνοι τοὺς φτόγγους. Οἱ φτόγγοι, πού περάστηκαν ἐκεῖνα τὰ ψηφιά, ὑποκαταστάθηκαν ἀπὸ ἄλλους (πρβλ. ἀρχ. B=b, Γ=g, Δ=d κτλ. σημερ. β=v κτλ.), καὶ σὲ πολλὰ συμπέσανε στὴν ἴδια προφορὰ (πρβλ. ἀρχ. I=i, H=θ, Y=υ κλπ. σήμερα ὅλα i, μὰ τὰ ψηφιά μέινανε τὰ ἴδια κ' ἔτσι κληροδοτήθηκε στοὺς ἀπογόνους ἡ ἱστορική νὰ πούμε, ὀρθογραφία, δηλαδὴ ἡ συνήθεια νὰ γράφουμε τίς λέξεις ὅχι μὲ τὰ καθαφτὸ ψηφιά πού σήμερα ἄπλὰ παραστήνουν τὸ φτόγγο πού θέλουμε, μὰ μὲ τοὺς συνταξιασμοὺς τῶν ψηφίων, ὅπως τοὺς βρίσκουμε στ' ἀρχαιότερα κείμενα, τοὺς φτογγικά παραλλαγμένους κατὰ τὴ σημερινή προφορὰ, ὥσπου μεγάλοι καὶ καλοθελητάδες προκομμένοι νὰ καταφέρουνε νὰ μᾶς γλυτώσουνε μιὰ καὶ καλὴ ἀπ' ἀφτές τίς ἀλλόστοτες περγαμνές τῆς ἐβγένειας, σημάδια ὀλοφάνερα τῆς ἀθρόπινος στενοκεφαλίας. Ἐθνη πολιτισμένα καὶ λείφτερα, σὰν τὴ Γαλλία καὶ τὴν Ἀγγλία, ἔπρεπε ὥστα τώρα νὰ σκεφτοῦνε σοβαρὰ νὰ πεταξοῦνε μιὰ καὶ καλὴ τὰ τόσα μπιγλιμπιδία τῆς ἱστορικῆς ὀρθογραφίας. Ἐγὼ μάλιστα ἔλεγα πὼς ἐμεῖς πρέπει νὰ τοὺς προλάβουμε ἀπλουστεύοντας, ὅσο μπορούμε, τὴν ὀρθογραφία μας, γιὰ τοῦτο ἄμα δοῦμε πὼς μπορούμε ν' ἀντικαταστήσουμε μ' ἓνα ἢ κάθε ἄλλο σημάδι πού κατάντησε σήμερα σ' ἐμᾶς νὰ προφέρνεται ἄπλὸ i, πρέπει νὰ βάζουμε τὰ δυνατὰ μας νὰ τὸ καταφέρουμε.

Σήμερα θὰ μιλήσουμε γιὰ τὸ κύριο ὄνομα Χρῖστος μὲ ἱ ἀντίς ἡ εἶναι καιρός πού φιλονικιέται, μὰ ἄς δοῦμε τὰ ἱστορικά του.

Τ' ἀρχαῖα ἔθνη πού δὲν εἶχανε παράδοση, τ' ἀτομικά ὀνόματα, δηλ. τὰ κύρια πού λένε, τὰ βγάζανε ἢ ἀπὸ κάποιο ἱδίωμα τοῦ ἀτόμου λ. χ. Πλάτων, Κέφαλος κτλ. ἢ ἀπὸ οὐσιαστικά ἢ ἐπίθετα, συγκολλημένα τὸ πλιότερο, πού σημαίνανε ἓνα καλὸ ἱδίωμα σωματικό ἢ ψυχικό, μὲ τὴν ἐλπίδα πάντα, πὼς μεγαλώνοντας τὰ παιδιὰ, πού νοματίζονταν ἔτσι, θὰ εἶχανε παινέδι τοῦ ὀνοματου τὸ νόημα. Τὰ νεότερα ἔθνη πιά δὲ φτειάνουνε πρωτότυπα ὀνόματα,

νὰ κουβαλήσῃ ἀπὸ τὴν κρεββατοκαμερή του, ὅπου ἐργαζότανε ὡς τὸ μεσημέρι, ἓνα μεγάλο του σύγραμματα στὸ ἱργαστήρι, ἐκεῖ νὰ δουλεύῃ ὥσπου νὰ χτυπήσῃ τὸ πρόγεμα· στήν κρεββατοκαμερή του πῆρε ἄλλο ἐφκολώτερο καὶ πιὸ μικρό, νὰ μὴν ἀφίνη τὴν Κατινούλα μόνη, ἀν τύχη μάλιστα καὶ τῆς χρειάζεται τίποτις τάπογεμα. Πρὶς τὸ βράδι, ἔξη ἔξη καὶ τέταρτο, νὰ σου κι ὁ γιατρός, ὁ καινούριος. Κ. Μάγιστρος. Ἀψηλός, παχουλός, ὁμορφοπρόσωπος, μὲ τὰσπρα του τὰσημένα μαλλιά καὶ τὸ χιονάτο του μουστακί πού τοῦ σκ παζε τὰ χεῖλια του, σάχλα. Φοροῦσε παλὸ πλατὶ πανωφόρι, σὰν τὸ σάχκο. Τὸ πανωφόρι του ἐμοιάζε ἀπὸ τὸν ἄθροπο ἀχώριστο. Κάτω, στὰ νησιά μας, σὲ κανένα χωριό, βλέπεις ἄξαφνα ἓνα νοικοκύρη πού πῆγε στήν Ἀθήνα, εἶδε καπελλάδικο κι ἀγόρασε καπέλλο. Τὸ καπέλλο του ἀπὸ τότες τοῦ κούλησε στὸ κεφάλι· ἓνα τοῦ φαίνεται μὲ τὴ φράγκικη φορεσιά. Νὰ τὸν πλερώσῃ, δὲν τὸ βγάζει. Σοῦ μιλεῖ δὲ σοῦ μιλεῖ, τὸ καπέλλο του. Βγαίνει, μπαίνει, κάθεται στὸ τραπέζι, πλαγιάζει· τὸ καπέλλο του καὶ πάντα. Ἐστὶ

μὰ νοματίζουμε μὲ ἀρχαιότερα δοξασμένων προγόνων ὀνόματα, γιὰ νὰ μοιάσει ἐκείνους κι ὁ νοματίζουμενος. Τὰ σημερινὰ μας ὀνόματα εἶναι δυὸ λογιῶ: Τὰ πλιότερα βαστοῦνε ἀπ' τὴ Χριστιανικὴ παράδοση, ἀφοῦ μάλιστα ὁ Χριστιανισμός συνέδεσε τὸ νοματίσμα, μὲ τὸ βάπτισμα, ἐν' ἀπ' τὰ μεγαλύτερα θρησκευτικά του φανίσματα. Ὡστόσο ἡ ἀρχαία ἱστορία, πού δὲν ἔπαψε λίγο πολὺ νὰ διδάσκεται ὡς τα σήμερα στοὺς Ρωμιοὺς, τοὺς δάνεισε καὶ κάμποσα σημαντικά ὀνόματα ἀπ' τὴ Ἑλληνικὴ καὶ τὴ Ρωμαϊκὴ ἀρχαιότητα, ὅπως τὰ διαβάσανε οἱ δασκάλου γραμμένα μὲς στὰ βιβλία μὲ τὴ σημερινή προφορὰ. Ἐστὶ λοιπὸ ἀνάμεσα στὰ: Γιάννης, Γιώργης, Δημήτρης, Κώστας, Παβλός, Τρύφος κτλ. ἀκούεται καὶ κανένας Περικλῆς, Ἡρακλῆς, Θεμιστοκλῆς, Ἀγαμέμνων, Φωκίος κτλ. ὅλα συνταξιασμένα μὲ τὴ νεοελληνικὴ φτογγολογία καὶ γραμματικὴ.

Οἱ προγόνου μας στὴ γλώσσα τους τὰ συνήθιμα ἐπίθετα, ὅταν τὰ κάμνανε ἀτομικά ὀνόματα, δὲν κύρια πού λένε, τὸ πλιότερο συνήθιζαν νὰ τὰ παρατονίζουσιν λ. χ. ἀγαθός > Ἀγαθος, Ἀγάθη, ἀγαυός > Ἀγαυος, Ἀγαυή, ἀθηναῖος > Ἀθηνῆνιος, αἰσχρός > Αἰσχος, ἀεστός > Ἀεστός, ἀνυτός > Ἀνυτος, Ἀνύτη, ἀρατός > Ἀρατος, ἀργός > Ἀργος, Ἀργη, ἀρπαλός > Ἀρπαλος, βοηθός > Βόηθος, βοάχος > Βοάχος, γλανός > Γλανός, Γλαύκη, γλυκερός > Γλυκέρα, γοργός > Γόργος, Γόργη, δαμαστός > Δαμάστις, δίκαιος > Δικαῖος, ἐκπρεπής > Ἐκπρέπης, ἐλευθερός > Ἐλευθεραί, ἐπικερδής > Ἐπικέρδης, ἐρυθρός > Ἐρυθρός, εὐανθός > Εὐάνθης, εὐμαθός > Εὐμάνθης, εὐμειδής > Εὐμείδης, εὐμενής > Εὐμένης, εὐπειθής > Εὐπειθής, εὐσθενής > Εὐσθένης, εὐτυχής > Εὐτύχης, εὐφαής > Εὐφάης, θερμὴ > Θέρμη, καινός > Καῖνος, κανός > Κάνος, κλειτός > Κλείτος, Κλείτη, κοινός > Κοῖνος, κομψός > Κόμψος, κυδνός > Κύδνος, κυδραῖ > Κύδραι, κυφός > Κύφος, λαμπρός > Λάμπρος, λευκός > Λεῦκος, λυδὴ > Λύδη, μακρός > Μάκρος, μισγόμενος > Μισγομενός, ξανθός > Ξάνθος, Ξάνθη, ὀνομαστός > Ὀνόμαστος, ὀρθός > Ὀρθός, περατός > Πέρατος, πιναρός > Πίναρος, πομπός > Πόμπος, ρεῖτος > Ρεῖτος, ρόδιος > Ροδῖος, σαπρός > Σάπρος, σιμός > Σίμος, σκαῖος > Σκαῖος, Σκαῖα, σπαρτὴ > Σπάρτη, σωζόμενος > Σωζομενός, τορός > Τόρος, τρυφερός > Τρυφερός, ὑβριστής > Ὑβριστής, φριδρός > Φαῖδρος, Φαῖδρα, χαλκὴ > Χάλκη, χαριστός > Χάριστος, χρηστός > Χρηστός, χρυσός > Χρῦσος, χρύσιος, ψυχρός > Ψύχος κλπ. τὸ ἴδιο κάμνανε κάπιτες ἀπ' ἀναλογία καὶ στὰ οὐσιαστικά λ. χ. ἀλκή > Ἀλκή, ἀστακός > Ἀστακος, γραμμὴ > Γράμμη, λαός > Λαῖος, ὁρμαῖ > Ὀρμαῖ, ριπὴ > Ρίπη, ροδὴ > Ρόδη, ροή > Ρόη, σάτυρα > Σατύρα, στρατός > Στρατός, φρα

κι ἴσα. Μάγιστρος. Σὰ νὰ γεννήθηκε μὲ τὸ πανωφόρι του καὶ μὲ τὸ καπέλλο. Κρὺς ζέστη ὅω στήν ἀδελή καθὼς καὶ μέσα, μὲ τὴ φωτιά, τὸ πανωφόρι του κουμπωμένο, ἀτάλαφτο, αἰώνιο. Παρατήρησε ὁ Ἀντρέας, ὅτι πού ἄνοιξε τὸ στόμα του ὁ γιατρός, κάποια του περίεργη προφορὰ, τὴν προφορὰ πού ἔχει στὸ Παρίσι ὁ καθαφτὸ λαός, κάποιες κ' οἱ μάγκες, προφορὰ νόστιμη σ' ἓνα παιδί, μὰ πού φαντάζει παραξένα σ' ἓνα γέρο. Τὴ συνήθιζε σὲ μερικές λέξεις, σὰ νὰ λέγαμε ἄξαφνα ἐφθῆ, ἀντίς ἀφθῆ, ἐν εἶναι, ἀντίς δὲν εἶναι, μὲ κατὶ μάλιστα πιὸ χυδαῖο γαλλικά. Τὰ ξέσπανε κιόλας μ' ἓνα ὕφος μαχμουρίνο καὶ σοβαρό, μὲ φωνὴν μισοβραχνιασμένη.

Ἀφοῦ τὴ στηθοσκοπήσε ἀπάνω κ' ἔπειτα στρώθη κατὰ σὲ μιὰ πολυθρόνα, στὸ σαλονάκι ὅπου τοὺς πῆγαινε ὅλους ὁ Ἀντρέας ταχτικά γιὰ τὰ συμβούλια.

— Ἀπικμένο, τοῦ εἶπε, πιασμένο τὸ πλεμόνι. Δὲν ὑπάρχει ρώτημα. Βέβαια, μπορεῖ νάβῃ παλιὸ πάθημα καὶ τώρα νὰ γιατρεῖται. Μπορεῖ νὰρχίζῃ καὶ τώρη. Ἐφθῆ ὅμως, ἐφθῆ ἐν εἶναι καλὰ, ἐν εἶναι.

Καλὰ κακὰ, ἡ Κατινούλα δούλεβε, συγύριζε,

νός > Φάνος, φυλακὴ > Φυλάκη, γιατί ὁ λαός ὅλα νὰ τὰ συμφορῶνε προσπαθεῖ. Κι ἀφτὸ τὸ συνήθειο φαίνεται νὰ τὸ βαστάξαμε κάπως κ' ἐμεῖς, γιατί, ξὺν ἀπ' ὅσα ἔχουμε κοινὰ μ' ἐκείνους, ἀφτὰ δηλ. πού καὶ τ' ἀρχικά ἐπίθετα πού τὰ παράγουνε, σῶζονται στὴ ζωντανὴ γλώσσα μας λ. χ. λαμπρός > Λάμπρος, ξανθός > Ξάνθος ἔχουμε ὀλοτέλα καινούρια τέτοια λ. χ. ἄγρια > Ἀγριά (κώμη τῆς Θεσσαλίας), ἀργυρός > (ἀργυρῆς) (κατὰ τὰ: βυσινῆς, οὐρανῆς κτλ.) > Ἀργύρης, αὐγερός > (αὐγερῆς) σὰν τὸ πρωτοτερονό > Αὐγέρης (ἀ)γεράνιος > Γεραῖος (χώρα τῆς Μεσσηνίας). (διαμαντῆς) (πρβλ. ἀργυρῆς) > Διαμάντης¹⁾, ἐλλενικό > Ἑλλένικο (ποτάμι τῆς Πελοποννήσου) κακιά > Κίκια (ὄνομα γυνακίσιο καὶ ποταμ. τῆς Θεσσαλ.), κοντός > Κόντος, (τὰ: κουλά > (τὰ) Κοῦλα (κώμη τῆς Λυδίας), κυριακός > Κυριάκος²⁾ λυγερός > Λύγερους (ὄνομα στὸ Χαζάκι τῆς Κυζίκης), μακρὴ > Μάκρη (χωριὸ τῆς Θράκης στὰ κατὰγιαλα τοῦ Αἰγαίου), στερὴ > Στέρη (κώμη τοῦ Θρακ. Βόσπορου), τρίτη > Τριτὴ καὶ τρύπια > Τρυπιά (χωριὸ τῆς Ἀχαΐας) κτλ. κι ἀπὸ οὐσιαστικά λ. χ. (τὰ) βουρλί > (τὰ) Βουρλί (χωριὸ τῆς Σμύρνης). (τὸ) κουλούρι > (τὸ) Κούλουρη (ἡ Σαλαμίνα, γιατί μοιάζει σὰν κουλούρι), (τὸ) κοντάλι > (τὸ) Κοντάλη (ἐν ἀπ' τὰ Μακμαρνήσια, πού ἀπ' ἀντικρὺ φαίνεται σὰν κοντάλι), νησί > Νήσι (κώμη τῆς Μακεδον.) οκουπιά > Σκόπια, (ἴσως καὶ τὸ Σκαμμένο τῆς Βοιωτίας ἀπ' τὸ ο(υ)κάμνο κτλ. Τώρα γιὰ τὸ Χρῖστος ἀφτὸ παραμοιάστηκε ἡ προφορὰ τοῦ η μὲ τὸ ι, σύμπεσε τὸ ἀρχαῖο χρηστός > Χρηστός μὲ τὸ νέο Χριστός > Χρῖστος καὶ οἱ δασκάλου μας, πού θαρροῦσαν, πὼς καθετὶ πού δὲν εἶν' ἀρχαῖο Ἑλληνικό, μηδὲ ἀθρόπινον δὲν εἶναι, γράψανε τὸ νεοελληνικὸ χριστιανικὸ Χρῖστος μὲ η, κ' ἔτσι ἐπικράτησε νὰ γράφετε κατὰ λάθος, πού χαλνᾷ τὴν παράδοση.

Πὼς ὑπάρχει χριστιανικὸ ὄνομα Χρῖστος ἀπ' τὸ Χριστός (Ἰησοῦς) ἀπόδειξις ἔχουμε: α') τ' ἄλλα ἀνάλογα ἀτομικά ὀνόματα, γενωμένα ἀπὸ θεῖα ὀνόματα, πού οἱ Βυζαντινοὶ μάλιστα προγόνου μας λαβαίνανε καὶ τὴν προφύλαξη νὰ τὰ ξεχωρίζουν κάπως:

1) Ἡ κατέληξη ἀφθῆ -ης-ιά-ι: βυσινῆς-ιά-ι, οὐνῆς-ιά-ι περκεσὲ δάφρα ἀπ' τὸ βαθῆς-ιά-ι. εἶπανε δηλ. βαθὶ βύσσινον, ἢ βαθὶ οὐράνιον (δρῶμα) κατόπι εἶπανε καὶ βαθὶ βυσινὶ, βαθὶ οὐρανὶ, ἢ κατέληξε δηλ. τοῦ προσδιορισμοῦ πέρασε ἀπ' ἀναλογία καὶ στὸ προσδιορίζομενο, κ' ἔτσι γεννήθηκε ἀφτὸι οἱ τύποι οἱ ἱδιονομοὶ μὲ τ' ἀρχαῖα -ους κυανούς, ἀργυρούς κτλ.

2) Λέμε ὅμως καὶ Διαμαντῆς κατὰ τὰ: Κωσταντῆς, Ἀρχοντῆς, Λιοντῆς, Στρατῆς, Ἀβγουστῆς κτλ.

3) Ποσο ἄμαθι δείχνουνται οἱ δασκάλου μας πού τοὺς Κυριακοὺς μᾶς τοὺς διορθώνουν(ς) σὲ Κυριακοὺς! Πότε δασκάλου μου θὰ πῆψετε νὰ τὰ διορθώνετε τὰ τέτοια πού κανένα διόρθωμα δὲ χρειάζεται, καὶ θὰ ἔδῃτε νὰ διορθώσετε τὰ κεφαλαία σας, πού ἔχουνε τὴ μεγαλύτερη ἀνάγκη ἀπὸ διόρθωμα;

μπάλλωνε καὶ γελοῦσε. Ἡ ὄρεξη γερὴ κι ὁ ὕπνος ἄριστος. Τὴν παρασκευὴ, δεκατρεῖς, φάνηκε μιὰ σταλούλα νεβρική, ἀπὸ τίποτις ἄλλο παρὰ τὴν ἀκράτεια τὴν ἀκατάπαφτη, πού τὴν κούραζε· παραξένο μάλιστα πού δὲν τὴ δαιμόνιζε καὶ περισσότερα. Τὸ σάββατο, δεκατέσσερις, 38^η, κ' ἡ φουσκίτσα μας πάλε τὰ δικά της, δηλαδὴ τὴν πείραζε μόνο τὴν κεριακή, δεκαπέντε, μὰ τῆς ἔδινε νὰ καταλαβῇ ἀπὸ τὴν ψεσινὴ κι ἀβγάτιζε ἡ θερμοκρασία της. Πέραςε μὲ λίγο πονοκέφαλο, πού δὲν τῆς ἀποφάνηκε κανέ, γιατί κατέθηκε ἴσια ἴσια τὴν κεριακή δυὸ φορές στὸ ἱργαστήρι, νὰ βοηθήσῃ τὸν Ἀντρέα, νὰ τοῦ σερβίρῃ καὶ τὸ τσαγάκι του, στὸ δειλινό, πού τὸ εἶχε τρέλλα νὰ τὸ κάμῃ. Μισὴ ὥρα κατόπι, παρσουσιάστηκε κι ὁ κ. Μάγιστρος, ἡ σὰ θές τὸ πανωφόρι του. Συμφωνημένα ἔτσι μὲ τὸν κ. Ῥομπέρτη, γιὰ νὰ ξεκαθαρίσουνε τὴν ὑπόθεσιν σωστὰ σωστὰ.

(ἀκολουθεῖ)

ἀπ' τὰ καθαρὰ θεία ὀνόματα ἢ μὲ κάποιο περιόψιμο, ἢ μὲ κάποιο περίσσεμα, ἢ τέλος μὲ κάποιον παρτωνισμό, γὰρ νὰ μὴν ἔχουν οἱ κοινοὶ θνητοὶ ἀπαλλάχτα τὰ θεϊκὰ ὀνόματα. Ἔτσι λοιπὸν κανένα ζὸν τὸ Χριστὸ δὲ λέγανε Ἑμμανουήλ, τὸ ἀτομικὸ ὄνομα εἴτανε μοναχὰ Μανουήλ(4) ἀπ' τὸ Σωτὴρ εἶπανε Σωτήριος > Σωτήρης, ἀπ' τὸ Ἀνάστασις, Ἀναστασία καὶ ἀπ' ἀπὸ Ἀναστάσιος, ἀπ' τὸ Σταυρὸς > Στάβρος ἔτσι λοιπὸν καὶ ἀπ' τὸ Χριστὸς > Χρίστος, πού ἀπ' τὸ ἓνα μέρος ἀκολουθεῖ τὸ γλωσσικὸ νόμο τοῦ παρτωνισμοῦ, πού εἶπαμε, καὶ ἀπ' τ' ἄλλο τὴ θεοφοβὴ συνήθεια νὰ διαφέρει ἀπ' τὸ θεῖο ἐπίθετο β') τοὺς λαμπικοὺς ἀφτοὺς στίχους τοῦ Πτωχοπρόδρομου :

«Πάππου γὰρ εὐμοίρηκα Προδρομονόμου καὶ θεῖον ἔσχον Χρίστον ὠνεμασμένον» (κοῖτα Κοραῖ Ἀτακτ. Α' σ. ζ', πού πολὺ σωστὰ σύφωνα μὲ δὲ εἶπαμε διορθώνεται ἡ λαθεμένη γραφὴ Χριστὸν τοῦ Fabri-cins) (5). γ') τὸ ὄνομα τῆς ἀγίας Χριστίνης (Ἰουλ. 24) πού καὶ ἡ Ρωμάνικ ἐκκλησία Cristina καὶ ὄχι Crestina τὸ λέει, καὶ εἶναι βέβαια τὸ Χριστὶνα θηλυκὸ ἀπ' τὸ Χρίστος, ὅπως τὸ Παυλίνα ἀπ' τὸ Παῦλος, τὸ Πειρίνα ἀπ' τὸ Πέτρος κλπ.

Τώρα μνήσκει νὰ δοῦμε, ἔν τὸ σημερινὸ μας Χρίστος εἶναι τὸ ἀρχαῖο ἐκεῖνο, ἢ ἐτοῦτο τὸ νέο. Ἡ Χριστιανικὴ παράδοσις ἀπ' τ' ἀρχαῖα ὀνόματα κρατῇ μόνον ἐκεῖνα πού περάσανε καὶ στὸ χριστιανισμό λ. χ. Δημήτριος, Νικόλαος, Μάρκος κτλ. καὶ μόνον σὲ νεότερες ἐποχὰς ἄρχισαν οἱ Ἕλληνες νὰ δανεῖζονται καὶ ἀπ' τὴν ἀρχαιότητα ὀνόματα. μὰ πάντα μεγαλὰ καὶ δοξασμένα, καὶ ποτές κοινὰ καὶ ἄγνωστα στὴν ἱστορία. Τὸ δικό μας Χρίστος δὲ φαίνεται καθόλου νὰ εἶναι τὸ ἀρχαῖο Χρήσιος καὶ γιὰτὶ εἶναι λαϊκὸ, καὶ λοιπὸν κρατᾷ ἀπ' τὴν Χριστιανικὴν παράδοσις, β') γιὰτὶ δὲ σώζεται στὴ λαϊκὴ γλῶσσα τὸ ἀρχαῖο ἐπίθετο χρησιός, πού νὰ πῆς πὼς στηρίζεται στὸ γλωσσικὸ μας αἵστημα τὸ Χρήσιος ἀπ' τὸ χρησιός, ὅπως στηρίζεται τὸ Λάμπρος ἀπ' τὸ λαμπρός, καὶ τὸ Εἰνθὴ ἀπ' τὸ ξανθὴ, καὶ γ') δὲν μποροῦμε νὰ ποῦμε πὼς τὸ πήραμε σὲ κατοπινούς χρόνους ἀπ' τὴν ἀρχαιότητα, γιὰτὶ ὀνόματα ἀρχαῖα Χρήσιος μᾶς εἶναι γνωστὰ τουταδὰ πένου κάτω :

- 1) Σοφιστὴς Βυζάντιος, Φιλοστρ. 6' Σοφιστ. 2, 11.
- 2) συγγραφεὺς Ρωμαῖος Ἰω. Λυδ. περὶ μνηνῶν 4, 68. — 3. πρῶτος ἐπὶ Σεβήρου. Δίων Κασ. 80, 2 καὶ Ζώσιμος 1, 11. — 4) υἱὸς Δειφίλου Corp. Inscr. Doesh. 194. Στὸ ἴδιο βιβλίο βρίσκουμε τὸ ὄνομα Χρήσιος στίς ἐξῆς ἐπιγραφὰς : 427. 1337. 1723. 2027. 4107. 5109, 13. 6176. 6490. 6702. 8544. ἴσως καὶ κανὲς ἄλλος πού δὲν προσέξαμε μὰ κανένας ἀπ' ἀφτοὺς τοὺς ἀρχαίους Χρήσιους δὲν ξέριμε ν' ἀναδείχθηκε σὲ τίποτις, πού νὰ μᾶς λάμπρυνε τὸν ὄνομα τοῦ ἡ ἱστορία καὶ ἔτσι νὰ ἐλκυστοῦνε, εἴτε ἀρχαιότερα οἱ Βυζαντινοὶ, εἴτε τώρα κοντὰ οἱ νεοῦ Ἕλληνες νὰ τὸ περάσουνε στ' ὀνοματολόγι τους. Ὡς-τόσο καὶ στὴν πιὸ μικρὴ ἑλληνικὴ γωνιά θ' ἀκούσει τινὰς σήμερα δέκα τουλαχιστο ὀνόματα Χρίστος. Θὰ πῆ λοιπὸν πὼς ἔτσι πού τὸ ὄνομα: Δημήτριος > Δη-

4) Ἔτσι καὶ ὁ Πτωχοπρόδρ. προσφωνεῖ τὸν Κομνηνὸν : «Ἑμμανουήλ παμβασιλεῦ, παρὰ σαρανταπέντε» (βιβλ. β'. 374) δηλ. ὁ Ἑμμανουήλ (=Χριστὸς), μὰ κατώτερος ἀπὸ κεῖνον κατὰ τὴ συλλαβὴ Εἰ=πέντε καὶ σράντα, ὅπως πολὺ σωστὰ τὸ ἔγγραφε ὁ Κοραῖς. Ἀπὸ τὸ Βυζαντινὸν Μανουήλ ἔγινε τὸ νεοελληνικὸ Μανώλης, πού οἱ ἀσκάλοι μᾶς μὲ περίσσεια ἀμύθεια, καὶ ἄλλη τότῃ ἀσέβεια, τὸ ἐξελληνίσαν(!) στὸ Ἑμμανουήλ.

5) Παρακαλῶ τὸν ἀγαπητὸ κα. Ν. Βέη νὰ μᾶς πῆ ἂν ἔχει καὶ ἄλλὰ Βυζαντινὰ κείμενα, πού νὰ βρισκται τὸ Χρίστος μὲ τ καὶ νὰ μᾶς τὰ καταλογίσαι σ' ἓνα σοφὸ τοῦ ἀρθροῦ ἀν' ἐκεῖνο γιὰ τὸ Παρθενόν: ἐγὼ, ἐδῶ πού βρίσκουμαι, καὶ ἀπὸ πού ἔδρα πολὺ εἶναι.

μήτρη(καὶ τὶς ἀποδείξεις παραλλαγῆς του) δὲν τὸ πήραμε μήτε ἀπ' τὸν Πολιορκητὴ Δημήτριο, μήτε ἀπ' τὸ Φαληρέα Δημήτριο, μήτε ἀπ' τὸν ἄγγονα τοῦ Φαληρέα, τὸ Δημήτριο, μήτε ἀπ' τὸ Δημήτριο Σκέψιο, μήτε ἀπὸ κανέναν ἄλλον, παρὰ μόνον ἀπ' τὸν Ἀνδρημέτη, καὶ ὅπως τὸ Μάρκος δὲν τὸ πήραμε ἀπ' τὸν Πλάυτο, μήτε ἀπ' τὸν Αὐρήλιο, μόν' ἀπ' τὸν Ἀνδρᾶρχο τὸν ἐθαγγελιστὴ, καὶ τὸ Χρυσόστομος ἔχει ἀπ' τὸ Δίωνα, μόν' ἀπ' τὸν πατέρα Ἰωάννη τὸ Χρυσόστομο κτλ. κτλ. ἔτσι καὶ τὸ Χρίστος δὲν τὸ πήραμε ἀπὸ κανέναν ἀπ' τοὺς ἀσήμενους ἐκεῖνους Χρήστους, μόνον ἀπ' τὸ Χριστὸ Ἰησοῦ.

Ἀκόμα τὸ δικό μας τὸ Χρίστος ἔχει καὶ ἄλλη νεότερη ἀρχὴ : Γνωστὸ, πὼς ἡ Ἑλληνικὴ γλῶσσα ἀπ' ἀρχῆς περιόφτει χαϊδεφτικὰ (ἢ καὶ κοροϊδεφτικὰ) εἴτε ἀπ' τὸ τέλος, εἴτε ἀπ' τὴν ἀρχὴ τὰ ἀτομικὰ ὀνόματα, καὶ ὁ λόγος εἶναι ψυχολογικός. Ὅπως δηλαδὴ τὸ κάθε μικρὸ εἶναι χαϊδεμένο (ἢ ἀλλιῶς, καταφρονεμένο) ἔτσι καὶ τὸ ὄνομα, γενωμένο μικρότερο στίς συλλαβὰς, παρτιτῆναι χεροπιαστὰ τὸ ἡθικὸ χάδι (ἢ καὶ τὸ καταφρόνιο) ἐκεῖνο πού τὸ λέει στὸ ἄτομο πού νοματίζει. Ὅπως λοιπὸν ἔλεγαν οἱ ἀρχαῖοι : Ἀλέξιος > Ἀλέξανδρος, Ἀμφίς > Ἀμφιάροος, Ἀμύνας > Ἀμύνανδρος, Δεινὸν > Δειναρχος, Εὐχρίης > Εὐχρησιος, Ζεῦξίς > Ζεύξιππος, Ἰφίς > Ἰφιδάνασσα, Μένων > Μενάνδρος, Κλέοις > Κλεομένης, Λύσις > Λύσανδρος, Πόλυμις > Πολύμνητος, Πολυξὸς > Πολυξένη κτλ. κτλ. ἔτσι εἶπαμε καὶ οἱ νεότεροι Ἀνάτολις > Ἀνατόλης, Δημῶς > Δημήτριος, Κώστας > Κωσταντῆς, Μάνος > Μανώλης, Μένος > Μενέλαος, Νίκος > Νικόλας, Ξένος > Ξενοφώντας κτλ. κτλ. κατὰ τοῦτα λοιπὸν εἶπαμε καὶ Χρίστος ἀντὶ Χριστόδουλος ἀκόμα καὶ Χρίστος ἀντὶ Χριστόφορος, (σύγκρινε : Ἀρίστος ἀντὶ Ἀριστόβουλος, ἀντὶς Ἀριστείδης), ὥστε καὶ ἀπὸ τὴν παραγωγὴν καμῖαν ἀντάμωσις μὲ τ' ἀρχαῖο Χρήσιος δὲν ἔχει, ἔχει ὅμως μὲ τὸ Χριστός, καὶ λοιπὸν ἴδια πού λέτε.

Μ. ΦΙΛΙΝΤΑΣ

Ο,ΤΙ ΘΕΛΕΤΕ

Ὁ Πυρρὸς κατηγορεῖται τὸ Μερκούρη πὼς δὲν εἶναι ρήτορας καὶ δὲν ξέρει νὰ βγάλει καλοὺς λόγους.

— Φοβερὴ κατηγορία αὕτη, καὶ ἔχει μεγάλο δίκιο ὁ Πυρρὸς, ἀπὸ ἴσους τὴν ὁ Μερκούρης μόνον ἔργα μᾶς ἔδειξε. Τοὺς λόγους καὶ τὰ λόγια τὰ χάρισε, φαίνεται, στὸν Πυρρὸν.

— Θὰ συστήσουμε στοὺς φίλους μας μερικοὺς ὑποψήφιους Δημ. Συμβούλους πού θὰ ὠφελήσουνε τὸ Δῆμο, ἂν πιτύχουνε: τὸ Σπύρο τὸν Πάτην, τὸ δικηγόρο, τὸ Μανώλη τὸν Μπούκη καὶ τὸ Λουκιανὸν τὸ Φιλίππιδην, τοὺς μηχανικούς, τὸ Ν. Οἰκονομόπουλο καὶ τὸ Φαραντῆτο, τοὺς γιατροὺς, τὸ Γιάννη τὸ Φωτίου, τὸν τραπεζίτη, τὸν Κατῆ τὸν καπνέμπορο καὶ τὸν Ἰσίδιο Δημ. Σύμβουλο, τὸν Κώστα τὸ Χριστοφῆ.

— Ἀπὸ κάποιο ἄρθρο τῶν «Κειρῶν» : «Καθ' ὅσον δυνάμει νὰ προμαντεύσωμεν ἡ Δημοσιὰ Ἐκπαίδευσιν ἐν Ἑλλάδι χειριζομένη ὑπὸ ἀμαθῶν ὑπαλλήλων καὶ ὑπουργῶν, θὰ καταστῇ ἀναξία προσεχῶς καὶ θὰ ἀποδίδῃ εἰς τὴν κοινωνίαν ἀντὶ νέων ἐμπεικτέων ἔργα καὶ κούτσουρα ἀκατέργαστα, ἄχρηστα δὲ ἀποβλέποντα εἰς τὴν πολιτείαν καὶ τὴν κοινωνίαν».

— Οἱ καημένοι οἱ «Καιροὶ» φοβοῦνται γιὰ τὸ μέλλον καὶ δὲ βλέπουν τὸ παρόν. «Θὰ καταστῇ καὶ θὰ ἀποδίδῃ» δὲ λένε πᾶς σήμερα γιὰ τέττα ζητήματα, δὲν εἶναι τῆς μόδας, ἀπὸ «κατέστη καὶ ἀπέδωκε» τοὺς ἀγλαοὺς καρπούς του τὸ σύστημα.

Ο ΓΙΩΣ

ΧΩΡΙΣ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΟ

κα. Νεαρό δραματοῦργό. Κάποιος πού κατὶ νιώθει ἀπὸ τὰ ξένα, χωρὶς νὰ κάνει καὶ τὸν εἰδικὸ, μᾶς εἶπε νὰ τοῦ ἀπαντήσουμε, πὼς ἂν δὲν εἴδουν νεαροὶ θὰ εἴδουν παραπολὺ ταμπέλης, ἀπὸ δὲν πᾶς μοναχὸς σου νὰ ψάξεις ἐγκυκλοπαιδικὰ λεξικά, βιβλιογραφίαι καὶ καταλόγους. Γιὰ εὐκολία σου ὅμως σὲ περσιπέμει, γὰρ ὅλα μαζί, στὸ Lorenz—Catalogue de la Librairie Francaise, τόμοι 17, καὶ χωριστά : 1ο Τὰ ἔργα τοῦ Μάτερλιχ εἶναι καταγεγραμμένα ὅλα στὸ ἐσώφυλλο τοῦ τελευταίου τυπωμένου ἔργου του, ἂν κάνει λάθος, τὴ «La vie des Abeilles» γιὰ τὸ ποιητικὸν τὸ ἔργο ἔχονε γραμμένα πολλοὶ, ἐν φυλλίδι ἀνέμεσε σ' αὐτὰ εἶναι τοῦ Gerard Lehong, τυπωμένο στὸ 1898. 2ο Τὰ μελοδραματικὰ ἔργα τοῦ Βάγνερ εἶναι μεταγεγραμμένα ὅλα στὸ γαλλικὸ, καὶ ἀπὸ πολλοὺς μάστιχα ὁ Ἰωσηφίνος Πελλαδὴν τὴ ἔχει μεταγεγραμμένα ὅλα μαζί, μὲ βιογραφικὰ καὶ κριτικὰ σημειώματα μελέτις ἔχονε γραφτὰ πολλὰ, καὶ γι' αὐτὰς κοῖτα σὲ σελ. 524 καὶ 525 τοῦ 17 τόμου τοῦ καταλόγου τοῦ Lorenz. 3ο Γιὰ τὸ Στρίντμπεργ δὲν ξέρει ἂν ἔχονε μεταγεγραμτὰ γαλλικὰ τὰ ἱστορικὰ τοῦ ἔργου, ἀλλὰ καὶ αὐτὸ ἀπὸ τὰ βιβλιοπωλεῖα θὰ τὸ μάθεις εὐκολα, κοῖτα καὶ γι' αὐτὸν τὸ Lorenz, τόμ. 15, σελ. 862.— κα. Γ. Ζερ. στὴ Κάλυμνο. Ἄκουσε τί συνέβηκε μὲ τὰ φύλλα σου. Καθὼς μᾶς ἔγραψες, τὰ στέλναμε μέσο τοῦ Πράχτορα τοῦ Χατζῆ Δαυτῆ καὶ νομίζαμε πὼς τὰ λαβάνει· δὲν ξέφνου κάποιος φίλος μᾶς ἔστειλε ἀπὸ τὴν Κάλυμνο τὸ φάκελλο κάποιου «Νουμά», στολισμένον μὲ τὴν ἀκόλουθη σημείωσις : «Ἀπαντεῖς οἱ ταξιδιώται Ἕλληνες κατὰ τύχην Εἰδόντες τὸ αἶμα τοῦτο, ὅπερ προέρχεται ἐκ νοσοσῶν κεφαλῶν, ἠπέρχσαν πὼς καταδέχεται ὁ κα. Πράχτωρ τῆς Κάλυμνου, περὶ οὗ τῶν λαμπρῶν ἰδίων ἔχουσιν οἱ γράφοντες, νὰ λαμβάνῃ τὸ ἀνεσιούργημα καὶ ἀποκουτταλῶμενον τοῦτο ἐξάμβλωμα τῆς Ἑλλ. γλώσσης, ἐν ᾗ ἐδίδαξε καὶ ΕΓΡΑΨΕΝ ὁ θεοφύλακος Ἰησοῦς Χριστὸς καὶ ἦν ἐσεβασθῆσαν καὶ λατρεύουσιν ἅπαντα τὰ πεπολιτισμένα ἔθνη». Τὴ σοφὴ αὕτη σημείωσις (πού καθὼς μαθαίνουμε τὴν ἐξήγησιν ὁ γιατρός κα. Π. Α. Παντελίδης, εἰδικὸς καὶ διευθυντὴς τῶν περιφρονῶν εἰς τὴν ἀρχαιότητα κτλ. θερμοπυλῶν εἰς Πάλλους Νισύρου) θὰν τὴν κορνιζάρουμε καὶ θὰν τὴν χαρίσωμε στὸ ἱστορικὸ καὶ Ἑθιολογικὸ μουσεῖο, ἀπὸ πληροφροσύνης καὶ ἀπὸ αὐτὴν πὼς ὁ Χριστὸς ΕΓΡΑΨΕ, καὶ μάστιχα τὴν καθρεφτοῦσα ! ! !

ΣΤΟΥ «ΝΟΥΜΑ»

τὸ γραφεῖο καὶ στὸ βιβλιοπωλεῖο τοῦ Σακίτου ὁδὸς Στεφάνου, ἀντικρὺ στὴ Βουλὴ, πωλοῦνται ΜΙΑ ΔΡΑΧΜΗ τὸ ἓνα καὶ 1,25 φρ. γρ. γιὰ τὸ ἐξωτερικὸ, τὰ ἐκδοτικὰ βιβλία : τοῦ ΓΥΧΑΡΙΗ «Τὸ ἔργο τοῦ Γενάρη» — τοῦ ΠΑΛΛΗ «Πῶς καὶ Φεγγάρι» — τοῦ ΦΩΤΙΑΔΗ «Τὸ γλωσσικὸ ζήτημα καὶ ἡ Ἐκπαιδευτικὴ μετ' ἀναγίνεσιν» — τοῦ ΕΦΤΑΛΙΩΤΗ «Ἱστορία τῆς Ρωμιοσύνης», «Μαζώγγρα καὶ Βρουκόλακας» καὶ «Ἐθιολογικὴ Ἱστορία» — τοῦ Δ. ΤΑΝΤΑΛΙΔΗ «Οἱ σκιὲς μου» — τοῦ Χ. ΑΝΤΡΕΑΔΗ «Ὁ Μὲγ' Ἀλέξανδρος» — τοῦ ΠΑΝΤΕΛΗ ΧΟΡΝ «τὸ Ἀναγνίσκον» (δρᾶμα) — τοῦ ΝΑΙΑ ΣΤΑΥΡΟΥ «Θρησκεία καὶ Πατρίδα» — τοῦ ΣΤΕΦ. ΡΑΜΑ «Τὰ Πάτρια καὶ τὰ Καυσοκρητικὰ» — τοῦ Γ. ΑΒΑΖΟΥ «Ἡ ματιὰ» — τοῦ Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΥ «Ζωντανὸ καὶ πεθαμένον καὶ ὁ Ἄσματος» (δραματὰ) — τοῦ ΛΟΓΓΟΥ «Ἄσματος καὶ Χλόης» (μεταφρ. Βουτιερῆ) — τοῦ ΕΥΡΥΠΙΔΗ «Ἡ Μήδεια» (μεταφρ. Περικλεῖς) — τοῦ ΣΟΦΟΚΛΗ «ὁ Αἴας» (μεταφρ. Ζήσιμου Σιδερῆ).

Ἡ ΙΜΑΔΑ μεταγεγραμμένη ἀπὸ τὸν Ἀλέξ. Πάλλη δρ. 2 καὶ φρ. γρ. 2 ἡ γιὰ τὸ ἐξωτερικὸ.

Ὁ ΑΘΩΡΩΠΙΝΟΣ ΜΗΧΑΝΙΣΜΟΣ τῆς κα. Ἀλεξάνδρας Παπαδόπουλου, χρυσοδεμένος, δρ. 1 1/2 καὶ φρ. γρ. 2 γιὰ τὸ ἐξωτερικὸ.

Τοῦ ΚΩΣΤΗ ΠΑΛΑΜΑ «Ἰαμβοὶ καὶ Ἀναπαισται» — «Τρισεύγενη» — «Γράμματα» — «Ἀσάλευτη Ζωή», 6 δρ. ἀντὶς 12 πού πωλοῦνται στὰ βιβλιοπωλεῖα γιὰ τὶς ἐπερχομένης 6,50 καὶ γιὰ τὸ ἐξωτερικὸ 7 φρ. γρ. δίχως ἄλλο ἐξόδο γιὰ τὰ ταχυδρομικά.

Τοῦ ΙΔΑ «Μαρτυρῶν καὶ ἡρώων αἵμα» δρ. 2.

Τοῦ Γ. ΜΑΡΚΕΤΗ Παιδολογία (δρ. 1) — Κριτικὴ τοῦ ἀδελφοῦ λογισμοῦ τοῦ Κάντ (δρ. 1) — Τὸ δαιμονολογικὸ ζήτημα στὴν Ἀγγλία (λεφτὰ 50)

Τῆς κα. ΕΥΡΗΝΗΣ ΔΕΝΤΡΙΝΟΥ Ἀπὸ τὸν κόσμον τοῦ σαλονιοῦ καὶ οἱ οὐ θάνατοι δρ. 3.

Τοῦ ΝΑΙΑ ΒΟΥΤΙΕΡΙΔΗ Ὁ Προσκυνητὴς δρ. 1